

ሀገረፋዊ ፖለቲካዊ ምህንድስና ትግልን ሎምን

ምህንድስና (Engineering) ክበሃል እንከሎ ቀዲሙ ኣብ ኣእምሮና ቅጅል ዝብለና ኣወንታዊ ገጹዩ። ምህንድና ግን ክልተ ገጻት ዘለዎ ዓውዲዩ። እቲ ሓደ ጸር ሕብረተ ሰባት ዘቃልል ሓቀኛ ልምዓታዊ ኣገልግሎት ዝህብ ምህንድስናዩ። እቲ ካልኣይ ከኣ ኣብ ህልኽ ዝተሰረተ ናይ ጥፍኣት ምህንድስና። ኒኩሎሳዊ ምህንድስና ናይዚ ጭቡጥ ኣብነትዩ። ኣብ ኣገልግሎት ሓይሊ ጸዓት ዝውዕል ኒኩሎራዊ ምህንድስና ንኣወንታዊ ህንጻትን ምዕባሌን ስለ ዝኾነ ቅኑዕን ቅቡልን ገይርካ ክውሰድ ይከኣል። ብኣንጻሩ ኣብ ውሽጢ ሰዓታትን መዓልታትን ዘይኮነ፡ ኣብ ውሽጢ ካልኢት ብሚሊዮናት ዝቐጽሩ ህይወታውያን ፍጡራት ዘጥፍእ መርዛም ኒኩሎራዊ ምህንድስና ግን ንብዙሓት ሰግኣት ዝፈጥር ብምኻኑ ቅቡል ኣይኮነን ውጉዝዩ።

መብዛሕቲኡ ውጽኢት ምህንድስና፡ ከም ስነ-ፍልጠት መጠን፡ ብዓይኒ ዝረኣ፡ ብኢድ ዝድህሰስ ተግባራዊ ስራሕ ገይርና ኢና እንወስዶ። ምሕንድስና ግን መሰረቱ ሓሳብዩ። እቲ ሓሳባዊ ምህንድስና ኣብ ህንጻት ትሕተ ቅርጻዊ ልምዓታዊ ኣገልግሎት (infrastructure) ማለት፡ ኣብ ዘመናዊ ጸርግያታት፣ ህንጻታት፣ ወደባት፣ መዓርፎ ነፈርቲ፣ ዝተራቐቐ መራኽቢታት (information Technology) ፣ ምምዝማዝ ትሕተ ምድራዊ ጸጋታት፣ መድሓኒት፣ ዓይነታት መግብን መስተን፣ ኣልባሳት %ወዘተ ዝነጥፍ፣ ወይ ከኣ፡ ኣብ ከም ህንጻት ልዕሊ ቅርጻ (Super structure) ማለት ከም ፖለቲካ፡ ሕገ፡ ባህሊ፡ ስነ-ጥበብ ዝነጥፉ ሞያተኛታት ዝሓቕፈ ምኻኑ ይፍለጥ።

ነዚ ደብዳቤዚ ክጽሕፍ ዝደረኽኒ፡ ኣብ ኣእምሮ ውሑዳት ዘይኮነ ኤርትራውያን ብሓፈሻ መንእሰያት ከኣ ብፍላይ ተዘሪኡ፣ በቑሉ፣ ዓንቢቡ፣ ፈርዩ፡ ሰብኣዊ ሕልናኡ ኣዘናቢሉ ንህዝቢ ከም ህዝቢ ካብ ምህላው ናብ ዘይምህላው ዝደፍእ ዘሎ ፍርያት ህግደፍ ዝኾነ ሕሱርን ድሑርን ኣረኣኢያ ዩ። ኣብ ኤርትራ ገዛኢ ኮይኑ ዝርከብ ኣተሓሳስባ ናተይ ዝብሎ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳባዊ መንነት ዘይብሉ፡ ኣብ ውልቀ ሰብ ዘምልኽን ንዕኡ ድማ ዘገልግል፡ ህዝቢ ከም ህዝቢ ኩሉ ኣወንታዊ ታሪኽናን ክብርታትናን በሪዙ፡ ክንበታተን ዝገብር ዘሎ ሀገረፋዊ ፖለቲካዊ ናይ ጥፍኣት ምህንድስና ዩ።

ብዝተፈላለዩ ወገናት ተደጋጊሙ ክግለጽ ከም ዝጸንሐን ዘሎን እዚ ሎሚ ኣብ ኤርትራ ፖለቲካዊ ስልጣን ጨቢጡ ዝርከብ ሀገረፋዊ ፖለቲካዊ ናይ ጥፍኣት ምህንድስና፡ ከም ሓሳብ እንክጥነስ ካብ ኢሳያስ ኣፈወርቂ፣ ውልደቱ ካብ ህዝባዊ ሓይልታት (ሰልፊ ነጻነት)፣ ገበናዊ ዕቤቱ ኣብ ሓርበኛዊ ሃገራዊ ውድብ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ፣ ቀላሲኡ (Master mind) ምስጢራዊት ገበናዊት ሰልፊ፣ ድኽዑ ፖለቲካዊ ድሕረት፣ ስነ-ሓሳብ ዝተፈልየ ርእይቶ ክትሰዕር ኣካል ቀንጽል ዝብል ስነ-መገት ሓይሊ ዝወነዩ።

እዚ ድሕሪ 1991 ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ኣብ 1994 ናብ ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሕን ዝብል ስሙ ምስቀየረ ዝተፈጥረ ሓድሽ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብ፣ ሓድሽ ፖለቲካዊ መሪሕነት፣ ሓድሽ ኢ-ሰብኣዊ ኣረሜናዊ ተግባር ኣይኮነን። እዚ ንልኡላውነት ህዝቢ ምሉእ ንምሉእ ሃሪሙ፡ ንልኡላዊ መሬት ኣብ ዕዳጋ ኣውራጃ ዝዋገ ዘሎ ከዳዕ ጸረ-ህዝቢ ኣረኣኢያ መሰረቱ ቅድሚ 1991 ዘሎ ታሪኹን ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራን ምኻኑ ብንቕሓት ምርጻእን ምቕባልን የድሊ።

ብዝኾነ ምክንያት ክንሰገርን ክንክሕዶን ዘይብልና ሓደ ሓቂ ግን ኣሎ። ውድብ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ብገለ ሸነኹ ብዙሓት ብንጹህ ህዝባዊ ሃገራዊ ስምዒት ዕድመ ንእስነቶም ዘብለይሉ፣ ኣካሎም ዝሳደልሉ፣ ክቡር ህይወቶም ዝኸፈልሉ፡ ከም ዜጋታት ከም ህዝቢ ወትሩ ክንኮርዓሉ ዝግባእ፡ ዘይሃስስ ዘሓብን ጀግንነት ዝተፈጸምሉ ሃገራዊ ሓርበኛዊ ውድብ ምንባሩዩ። ኣበታትና፡ ኣዴታትና፡ ኣሕዋትናን ኣሓትናን ብቅኑዕ ሕልናን ብመን ሕራይን ተባዕ ውሳኔን ሕቶ ሃገራዊ ነጻነት ንምምላሰን መሰረታዊ ህዝባዊ ሓርነታዊ

ደሞክራሲያዊ መሰላት ህዝቢ ዝተረጋገጸላ ቅዋማዊት ኤርትራ ክውን ንምግባር ንዝኸፈልዎ ኩሉ ሸነኻዊ መስዋእቲ፣ እዞም ብህይወት ዘለና ናትና ምጅኑ ተቐቢልና ክንዕቅቦ ይግባእ።

ብመንገዱ ውድብ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ኣቢሉ ኣብ ታሪኽ ብረታዊ ቃልሲ ዝተፈጸመ ጀግንነትን ዝተመዘገበ ድሙቕ ወተሃደራዊ ዓወትን ናትናዩሞ ብኸብሪ ንዓቅቦ ማለት ግን፡ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ብፖለቲካዊ ደሞክራሲ መዳይ፡ ህዝባውን ደሞክራሲያውን ባህሪ ዝነበሮ ውድብዩ ማለት ከም ዘይኮነ ብጭቡጥ ምግንዛብ የድሊ። በፍጹም ሀ.ግ.ሓ.ኤ ግልጽነት፡ ሓባራውን ማዕርነታውን ኣረኣእያ ዝወነነ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ውድብዩ ነይሩ ከስምዕ የብሉን። ውድብ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ንፍርዲ ዘጸግም እቲ ሓደ ብጉርሑ እቲ ሓደን ከ ብገርህ፣ ከም ዝተባህለ በዓል ክልተ ዕትብቲዩ ነይሩ። ተዋጋኢ ሰራዊትን ሓፋሽ ውድባት ህይወቱን ገንዘቡን ዘይበቅቕ ቅኑዕ ውፋይ፣ እቲ ወሳኒ ጃንዳዊ ውዲታዊ መሪሕነታዊ ከኣ፡ ብትምክሕታዊ ኣረኣእያን ህርፋን ስልጣንን ዝሰኸረን፡ ብደም ንጹሃት ድማ ዝተሓጽበዩ ነይሩ። ወሳኒ መሪሕነታዊ ጃንዳ ከም ወናኒ ብሕታዊ ንግዳዊ ትካል ኣብ ኩሉ ጉዳያት እቲ ህዝባዊ ቃልሲ፡ ገባርን ሓዳግን፡ መሰረታት ከኣ ካብ ላዕሊ ዝወረደሎም ሰማዕትን ፈጸምትንዮም ነይሮም። ኮታ እቲ ሰውራ ፍትሓዊ ህዝባዊ ሕቶ ዘበገሶ ክንሱ፡ ኣብ መንጎ መሪሕነትን መሰረታት ዝነበረ ዝምድና ማዕርነታዊ ደሞክራሲያዊ ኣገባብ ዘይኮነ ናይ ጎይታን ጊላንዩ ነይሩ። በዚ መንጽር እቲ ውድብ ከም ውድብ ህዝባውን ደሞክራሲያውን ኣይነበረን።

እቲ መሪሕነታዊ ጃንዳ እንታይ ዓይነት ፖለቲካዊ ምህንድስና ተጠቐሙዩ ሓታቲ ዘይብሉ ገባርን ሓዳግን ኮይኑ፡

ሀ. መሪሕነታዊ ጃንዳ ቅድሚ 1991 ንመሰረታት ዘደናግረሉ ዝነበረ ፖለቲካዊ ምህንድስና፡-

1. ገዛእቲ ደርብታት ኢትዮጵያን ህዝብታት ኢትዮጵያን ፈላልዩ ብዘዩርኡ፡ ኣብ ተራ ጽልእን ሕነ ምፍዳይን ዝተሰረተ፡ ኤርትራ ነጻ ምስ ኮነት ከም ክልተ ህዝብታትን ክልተ ልኡላውያን ሃገራትን፡ ሓደ ካብቲ ካልእ እናተመላላእና ሓቢርናን ተኸባቢርናን ክነብር ዘለና ጎሮባብቲ ምጅና ኣብ ጸብጸብ ዘዩእተወ፡ ናይ ኩሉ ድሕረትናን ድኸነትናን ተሓታቲት ኢትዮጵያ ከም ዝኾነት ዝሰብኸ ኣስካሪ ጎስጓስ፣ ኢትዮጵያ (ቡቲ ንሱ ዝጥቀምሉ ቋንቋ ኣምሓራ) ካብ መሬት ኤርትራ ተጸራሪጎም ካብ ዝወጽእሉ ዕለት ኩሉ ኤርትራዊ ካብ ድሕረትን ድኸነትን ተናጊፉ ከይሰርሐ ካብ ወደባት ብዝርከብ ኣታዊ ቅሱን ህይወት ክመርሕዩ።
2. መሰረታት ማለት ተዋጋኢ ሰራዊትን ሓፋሽ ውድባትን፡ ብዛዕባ ክብረት መሰረታዊ ሰብኣውን ደሞክራሲያውን ሓርነታዊ መሰላት ህዝቢ ከመይ ክመጽእ ከም ዝኸእል፣ ድሕሪ ምብራር መግዛእታዊ ሰራዊትን ምርግጋጽ ልኡላውነት ሃገረ ኤርትራን ህዝቢ ከም ህዝቢ ዝምረሓሉ፡ ብቐጥታን ብወከሉ ኣቢሉን ፖለቲካዊ ስልጣን ዝውንነሉ፡ ዜጋታት ብነጻነት ተወዳዲሮም ኣብ ፖለቲካዊ ስልጣን ዝድይብሉ፡ እንከጥፍኡ ዝሕተትሉ፡ ካብ ጸጋታት ሃገር ፍትሓዊ ተጠቃምነት ዝረጋገጸሉ፡ ህዝባዊ ቅዋማዊ ስርዓት ዝትከላሉ፡ ግቡኡን መሰሉን ዝፈልጥ ንቐሕ ሕብረተ-ሰብ ዝህነጸሉ ደሞክራሲያዊ መስርሕ ዝጅምረሉ፡ ህዝቢ ማእከሉ ዝገበረ መደባት ልምዓት ዝቐረጸሉ ንጽር ፕሮግራም፡ ስልትን ስትራቴጂን ከይሓሰቡን ከይመራመሩን ንሕና ናይ ተግባር ምበር ናይ ዘረባ ኣይኮናን ዝብል ድሕሪ ኩናት ኣብ ሳዕስዒትን ድራማን ወርቃዊ ግዜኦም ከጥፍኡ ዝገብር፡ ናብ ወተሃደርን ወረ ወተሃደርን ዝዘንበለ ኣደንቋሪ ስብከትን ኣገባብን ይኸተል ነይሩ።
3. ኣብዚ መድረኽዚ ብዛዕባ መሰል፡ ደሞክራሲ፡ ምስሊ ናይ ጽባሕ ኤርትራ ምዝራብ እዋኑ ኣይኮነን። ከምኡ ዓይነት ሕቶታት ናይ ምሁራት ኢና በሃልቲ ተወላወልቲ ዕላማዩ። እዚ ከኣ ብሕጊ ዘሕትት ጸረ-ሰውራዩ። ጠምዩ ጸሚኦ ዓሪቕ ኢልካ ምሕታት ነውራዩ። ተጋዳላይ ካብ መሪሕነት ዝወረደሉ ትእዛዝ ብዘይ ሕቶን ርእይቶን ተቐቢሉ፡ ሃገር ቅድሚ ኩሉ ዝብል መሪሕ ጭርሖ ተሓንጊጦ ኣብ ዝተመደበሉ ብጽንዓትን ተወፋይነት ክደራገም ኣለዎ።

4. ብዛዕባ ውድብ ዝምረሓሉ ፖለቲካዊ አንፈት ስልትን ስትራቴጂን እንታይ ክመስልን ብኸመይ ክጎግዝ ከም ዘለዎን ንመሪሕነት ዝምልከትዮ። መሰረታት ኣብ ዘይምልከቶ ክኣቱ ዮብሉን።
5. ፖለቲካዊ ንቕሓትን ብቕዓትን መሪሕነት ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ፡ ኣይኮነን ብደረጃ ኣፍሪቃ ብደረጃ ዓለም ተወዳዳሪ ዮብሉን። ኣብ ውሽጡ ዝለዓል ተቓውሞ ኣቕዲሙ መን፡ ምስ መን፡ ኣበይ፡ መዓስ ኣዳቕቑ ዝፈልጥ፡ ብኣካይዳ ኣባሳብዩ ዝኸይድ ኩሉ ዝከኣሎ ብብልሒ መላጸ ዝሓለፈ፡ ምኹርን ደሞክራሲያውን መሪሕነትዮ ብዝብል።
6. ናይ ገዛእ ርእሱ መሰል ከኸብር ፋሕተርተር ዘይብል፡ ተበገስ እንክበሃል ናበይ ዘይፈልጥ፡ ፈጽሞ እንክበሃል ስለምንታይ ኢሉ ዘይሓትት፡ ንልዕሊኡ ዘሎ ሓላፊ ከም መንፈሳዊ ሓይሊ ዝፈርሕ ከምልኸ፡ ብትሕቲኡ ብዘሎ ተጋዳላይ ብኡ መጠን ዝፍራሕ ዝምለኽ ብነብስ ትሕተት ዝሳቕ ክንሱ፡ ፖለቲካዊ ንቕሓት መን ከማኻ፣ ተጸዋርነት መን ከማኻ፣ ተወፋይነት መን ከማኻ፣ ፍቕሪ ሃገር መን ከማኻ ብዝብል መደናገሪ ምህድስና ካብ መስመር ሓቕን መሰልን ወጺኡ፡ ተጋዳላይ ስለ ዝኾነ፡ ገዛእ ርእሱ ልዕሊ ህዝቢ ገይሩ ብምቕማጥ ቀዳማይ ዜጋን ወሳንን ገይሩ ክርእ ዝገብር ኣዕናዊ ፖለቲካዊ ምህንድስና ይኸተል ምንባሩ።

ኣብ ውሽጢ ዘይደሞክራሲያዊ በሓቲ ውድብ ህ.ግ.ሓ.ኤ. ዓገብ ኣካይዳና ነስተኻኸል ካብ ቀንዲ ተልእኾና ወጻኢ ንኸይድ ኣለና፡ ናይ ሓደ ጉጅለ ልዕልነት ይስዕርር ኣሎ ዝብሉ ውሑዳት ንቕሓት ደቂ-ህዝቢ ይረኣዩ እንተነበሩ፡ እቲ ኣብዘሓ ግን፡ ነቲ ብደሞክራሲያዊ ኣገባብ ዘይመረጸ፡ ኣብ መድረኽ ብረታዊ ቃልሲ ገባራይ ሓዳጋይ ዝኾነ ጉጅለ ውሑዳን ዝጥቀሙ ዝነበረ ፈላጊ፡ ኣደንቋርን ኣርዓድን ሜላ፡ ብኣጋ ክነቕሓሉ ኣይፋልካን ክብሎን ክቆጸጸሮን ኣይከኣለን። ብሓቂ ንምዝራብ መሪሕነት ህ.ግ.ሓ.ኤ.ን መሰረታት ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራን ብሓሳብን በተግባርን ኣባላት ሓደ ውድብ ዘይኮነሱ፡ እቲ መሪሕነታዊ ኣካል ጨካን ኣስራሒ፡ እቲ መሰረታት ከኣ ምስኪን ሰራሕተኛ ኮይኖምም ካብ በረኻ ዓዲ ኣትዮም።

ለ. መሪሕነታዊ ጃንዳ ድሕሪ 1991 ዘደናግረሉ ዘሎ ፖለቲካዊ ምህንድስናኽ ከመይ ዝበለዩ?

1. ኤርትራ ካብ መግዛእታዊ ኣደራዕ ወጺኦ ሕጂ ዝተፈጥረት ውልደ ሃገርያ።
  2. ናይቶም ስለዛ ሃገር ክብሉ ዓወት ንሓፋሽ እናበሉ ዝሓለፉ ጀጋኑ ሰማእታት ሕድሪ ኣለና።
  3. ኤርትራ ሳላ መንግስቲ ዝኸተሎ ሓራ ፖለቲካዊ መስመር ዘደንቕ ቁጠባዊ ገስጋስ ተምዝግብ ኣላ።
  4. ህዝቢ ኤርትራ ንሃገርይ እንታይ ክገብረላ ምብር ከምዚ ክግበረላይ ኣለዎ ኢሉ ዘይሓትት፡ ናይ ተጸባይነት ባህሊ ዘይብሉ ብጽፍሩ ዝሓድር፡ ካብ ካልኣት ህዝብታት ዝተፈልዩን ንቕሕን ህዝቢዮ።
  5. ሕድሪ ጀጋኑ ሰማእታት ዝተቐበለ ሓይልታት ምክልኻል ኤርትራ ብድሌቱ ብሓደ ኢዱ ከላሽን ሒዙ ልኡላውነት ሃገር ይከላኸል፡ በቲ ካልእ ኢዱ ከኣ ዕርፍን ጭጃሮን ዓቲሩ ሃገሩ ኣብ ምህናጽ ይረባረብ ኣሎ።
  6. ኤርትራ ብቑዑን ውፋይን መሪሕነት ዝተዓደለት ግን ከኣ፡ ካብ ዝጀመረቶ መደባት ሃገራዊ ልምዓት ንምዕንቃፍ ዝሰርሑ፡ ከደዓት ደቂ ሃገር፡ ናይ ቀረባን ርሑቕን ተጸባእታን ጸላእትን ዘለውዎ ሃገርያ።
  7. ተጸባእትና ናይ ዓለምና ልዕሊ ሓይልን ሃገራትዮን። ጸላእትና ኢትዮጵያ ብፍላይ ከኣ ስርዓት ወያነዮ። ቅድሚ ኩሉን ልዕሊ ኩሉን ምክባር ልኡላውነት ሃገር።
  8. ሃገራዊ ግቡኡ ንዝገበረ ካብ ግቡእ ንላዕሊ ክግበረሉዮ %ወዘተ ዝኣመሰሉ ከም መንግስቲ ከም ሃገር ብፕሮግራም ብፖሊስን ስትራቴጂን ዓይኒ ሚዛን ዘይብሎም፡ ብትማሊ ነበርናን ገበርናን ሙዚቃዊ ድራማ ዝተዓጀበ ፖለቲካዊ ምህንድስና ዛጊት የደናገር ኣሎ።
- ካብ ትማሊ ክሳብ ሎሚ ማለት ኣስታት 50 ዓመት ካብ ሕሉፍ ጉድለቶም ዘይመሃሩ፡ ንሰብኣውን ዜግነታውን መሰሎም ዘይከላኸሉ ምእዙዛት ስለ ዝረኸቡ፡ ወሳኒ መሪሕነታዊ ጃንዳ፡ ምሉእ ንምሉእ ናብ ገዛኢ ደርቢ ተሰጋጊሩ፡ ምስ ስድራ ቤቱ መቕርቡን መጋበርያታቱን ኣብ ምቕት ይነብር ኣሎ። እቲ ኣብዘሓ ተዋጋኢ ሰራዊትን ውፋይት ሓፋሽ ውድባትን ነበር ከኣ ካብ ኣባላት ፖለቲካዊ ውድብ ናብ

ፍጹም አምላክትን አገልገልትን ሓደ ሰብ ተቆይሮም ኣብ ምብትታን ህዝብን ምፍራስ ልኡላውነት ሃገርን ድግድጊት ተግጢቓም ይሰርሑ ኣለው።

ካብ ዛራ ማና

08-06-2020